

BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

secretariaatsadres: Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen, 02208-94551

Vragen voor advies: schriftelijk richten aan:

Postbus 10, 1830 AA Koedijk

Postbank 33.81.81 t.n.v. penningmeester Stichting Vrienden van de Noordhollandse stolp, Oosterblokker

NIEUWSBRIEF NR. 9

VRIENDEN VAN DE STOLP

Dit is nieuwsbrief nummer 9 en het tweede nummer van 1992. Deze nieuwsbrief belicht de stolp uit verschillende invalshoeken. Twee heel fraaie stolpen, vanuit verval gered en fraai gerestaureerd, geven allure aan Wognum's monumentale dorpshart en werden recent onderscheiden met de stolp-award. Praktische ervaringen met de stolp van een make-laar in onroerend goed, zelf stolpbe-woner én bestuurslid van onze stich-ting, geven een inzicht in de beweeg-redenen, wensen en verwachtingen van koper en verkoper. Een pleidooi om de stolp ook van binnen zo veel mogelijk de stolp te laten, doet D. Schuijtemaker in zijn artikel 'En nu naar binnen'. Hij weet waar hij 't over heeft: jarenlang koesterde hij en z'n vrouw de tot voor kort in agrarisch bedrijf zijnde fraaie stolpboerderij 'Mijn genoegen' in Grosthuizen. Een overzicht van veertien verdwenen boerderijen in 1992 tonen de schaduwkant van de award, restauratie en pleidooien voor behoud: de onvermijdelijke teloorgang door sloop en brand. Interessant is om na te gaan om welke reden de bouwwerken verloren gingen en minstens zo interes-sant is om te zien wat er voor in de plaats komt.

Het jaar 1992 was voor onze Boerde-rijenstichting een goed jaar. De be-langstelling voor de (stolp-)boerderij is nadrukkelijk aanwezig. In vele (o.a. pers-) publikaties wordt de stolp ge-signaleerd en in de meeste gemeen-ten worden de bouwwerken op hun

historische en/of beeldbepalende waarde erkend. Het aantal vrienden-donateurs nam toe en er werden tal van adviezen verstrekt, telefonisch, schriftelijk en 'op lokatie' door onze bouwkundige adviseur.

Wij hopen dat de grote belangstel-ling een breed draagvlak genereert om ook in economisch moeilijker tij-den in de diverse overheidslagen po-litiek positief vertaald te kunnen wor-den. Er zijn onzekere factoren als het gaat om de toekomst van het monu-mentenbeleid en de stads- en dorps-vernieuwing. De stolp leeft - dat is een gegeven. Zomaar sloop komt nog maar sporadisch voor; foeilelijke ver-bouwingen behoren steeds meer tot de uitzonderingen.

En onze Boerderijenstichting heeft tal van extra plannen:

- een informatie-offensief met een heldere folder in hoge oplage;
- een jaarlijkse excursie voor vrien-den van de stolp;
- fietsroutes langs voorbeelden van landelijke bouwkunst (i.s.m. de ANWB);
- (op termijn) een symposium over het wel en wee van de stolp.

Uw belangstelling en steun betekent voor ons een belangrijke stimulans.

Als u nog niet in de gelegenheid was uw donatie (overigens vrijblijvend) over 1992 te voldoen, dan kunt u ge-bruik maken van bijgaande accept-girokaart.

Tentoonstelling 'De stolp te kijk'

De reizende tentoonstelling 'De stolp te kijk' is te zien in

De Goorn, in het gemeentehuis van Wester-Koggenland, Middenhof 2. Van 15 december t/m 14 januari (open tijdens kantooruren) en

Bovenkarspel, in het gemeentehuis van Stede Broec, Middend 2.

Van 18 januari t/m 5 februari 1993 (open tijdens kantooruren).

Het boek 'De stolp te kijk', 120 pagi-na's met vele foto's in kleur, tekenin-gen en repro's is nog beperkt ver-krijgbaar bij ons secretariaat.

Na overmaking van f 29,50 wordt het boek u franko thuisgestuurd. Ons gi-ronummer: 33.81.81 t.n.v. penning-meester Stichting Vrienden van de Noordhollandse Stolp, Oosterblokker

Brochure monumentenzorg in Noord-Holland

Recentelijk verscheen de brochure 'Monumentenzorg in Noord-Holland'. Deze bevat informatie over o.a. het monumentenbeleid van de provincie.

Niet iedere eigenaar van onroerend goed is blij als zijn of haar bezit onder monumentenzorg komt te staan. Veel gehoorde vragen zijn bijvoorbeeld:

'Gaaf de overheid zich bemoeien met mijn eigendom? ... Waarom juist mijn huis? ... Mag ik er nu niets meer aan verbouwen? ... Daalt mijn huis in waarde? Het zijn vragen die ook stolpbezitters regelmatig bezighou-den. Vaak is ook niet duidelijk welke criteria voor plaatsing op een monu-mentenlijst worden toegepast en wel-ke overheid (rijk, provincie of ge-meente) zich met welke monumenten bezighoudt. De brochure geeft an-twoord op deze vragen. Bovendien worden monumenten beschreven in een historisch kader met vermelding van de landschappelijke- en streek-eigen kenmerken.

Opgenomen is de Noordhollandse monumentenverordening 1989 en de deelverordening restauratie en on-derhoud.

De brochure is op te vragen bij de Provincie Noord-Holland, Dienst WEB, Bureau Cultuur (sectie Monu-mentenzorg), postbus 3007, 2001 DA Haarlem (tel. 023-143143).

'Welgelegen', Kerkstraat 1, Wognum: Stolp-award. Foto: Floris de Jong

Stolpboerderij maakt plaats voor verkeer of Boerderij in Zuidscherm brandt af. Eens in de zoveel tijd een bericht van rampspoed uit het landelijk gebied. Veel materiële schade, soms persoonlijke ongelukken en de teloorgang van een waardevol stuk cultuuroord.

In een overzicht van een langere periode wordt het verlies nog sterker

duidelijk. Zowel natuurgeweld als menselijk ingrijpen waren er de afgelopen negen maanden de oorzaak van dat op z'n minst 14 authentieke voorbeelden van landelijke bouwkunst in Noord-Holland-Noord verloren gingen. In één geval kwamen er na sloop twee stolpachtige huizen voor in de plaats; in een tweede geval is het bouw materiaal van de gesloopte stolp opgeslagen voor wederopbouw elders.

De oorzaken:

- 3 door sloop vanwege wegverbreding
- 2 door sloop vanwege bedrijfsuitbreiding
- 2 door sloop na verval
- 2 door brand na blikseminslag
- 2 door brand met onbekende oorzaak
- 1 door brand met een gaskachel
- 1 door sloop voor kleinere nieuwbouw
- 1 door sloop vanwege aanleg woonwijk

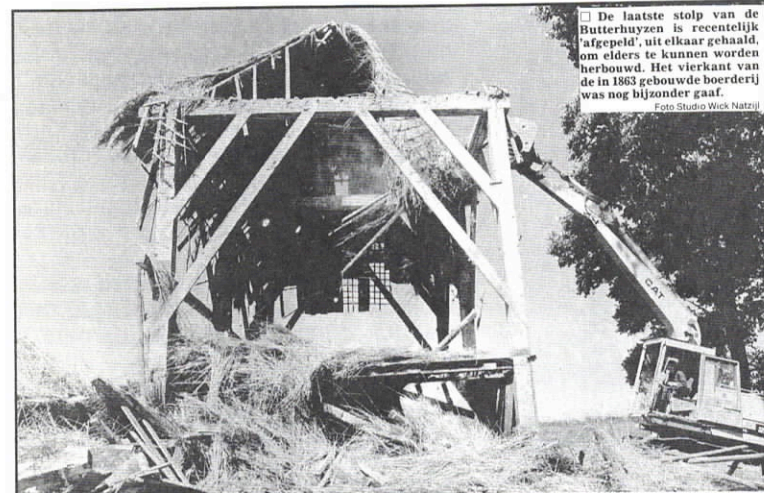
Stolpboerderij in Schoorl dam in de as gelegd

Een stolpboerderij aan de Westfriesdijk 20 in Schoorl dam is zaterdag volledig afgebrand. De brandweerkorpsen van Schoorl en Harenkarspel waren snel ter plaatse, maar konden niet voorkomen dat de boerderij verloren ging. De schade loopt in de tonnen.

De brand ontstond 's middag rond een uur of twaalf in het woongedeelte van de boerderij. Door de hitte van een gaskachel vatte een matras vlam. Het vuur greep snel om zich heen, en in een mum van tijd stond de boerderij in lichterlaaie. Op het moment dat de brand uitbrak was de bewoner elders in het pand bezig met een verbouwing.

Foto John Oud

□ Door blikseminslag ging vanochtend een kapitale woonboerderij in Slootdorp in rook op.
AC 21-7

□ De laatste stolp van de Butterhuizen is recentelijk 'afgepeld', uit elkaar gehaald, om elders te kunnen worden herbouwd. Het vierkant van de in 1863 gebouwde boerderij was nog bijzonder gaaf.
Foto Studio Wick Natzijs

Van onze verslaggever

HEERHUGOWAARD
Een van de oudste boerderijen in Heerhugowaard, 'Beveland', is gisteren vrijwel geheel tegen de vlakte gegaan. De stolp, aangekocht door de gemeente, stond al vier maanden leeg. De laatste bewoner, mevrouw A. Wagenaar, is overleden.

De boerderij, gelegen langs de Westerweg aan de oostzijde van de spoorbaan en ten zuiden van bedrijventerrein Beve-

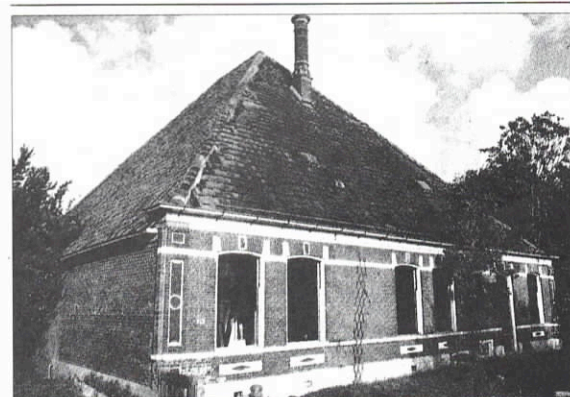
Boerderij moet vroegtijdig 't veld ruimen

land, is uit voorzorg gesloopt. De gemeente vreesde ongewenste ontwikkelingen, zoals kraakacties of brandstichting. De bestemming van de grond en omliggende weilanden is nog niet bekend. De agrarische grond van het gebied Beveland (31 hectare) is onderwerp van studie. Wellicht dat er ooit wo-

□ De boerderij Beveland wordt uit voorzorg gesloopt.

Foto Studio Wick Natzijs

ningen komen. In de milieu-effectenrapportage voor de HAL-plannen komt deze locatie bijzonder goed uit de bus. De boerderij Beveland was naar schatting ruim 150 jaar oud. Het perceel grenst tegen het oude land Beverkooij. Dit oude land is bij de inpoldering van De Waert in 1629 doorsneden door de ringvaart (nu een deel van het kanaal Omval-Kolhorn).

Boerderij moet wijken voor bedrijventerrein

ALKMAAR — "Er gaan mindere gebouwen", zegt meneer Van Twisk, met typisch Westfries understatement. De boerderij aan Kanaaldijk 251 is langer dan een eeuw eigendom was van de familie van zijn vrouw, De Geus, is vandaag tegen de vlakte gegaan. Ten prooi gevallen aan het oprukkende bedrijventerrein.

De boerderij moet zo'n anderhalve eeuw oud zijn. Zo'n 110 jaar geleden trok de grootvader van mevrouw Van Twisk De Geus met zijn gezin in het pand. De laatste jaren werd het niet meer door de familie bewoond, maar Van Twisk gebruikte nog wel de grond die bij de boerderij ligt. "Ontzettend best land", weet Van Twisk.

De boerderij was een bijzon-

dere. Het interieur bevond zich nog in de oorspronkelijke staat van vóór 1900. Dat wakte ook de interesse op van de dienst monumentenzorg van de gemeente. De boerderij zat nog boordol oud materiaal die wellicht elders goed bruikbaar zijn. Ook particulieren toonden interesse, maar Van Twisk gunde alle waardevolle materialen aan Alkmaars monumentenzorg Piet Verhoeven. Verhoeven gaf zelfs een architect opdracht de hele boerderij uit te tekenen.

De afgelopen week werd keihard gewerkt om stenen, houten luiken, deuren van kasten en plafonddelen weg te halen. Ze worden opgeslagen en kunnen gebruikt worden als ergens een ander monument opgeknapt moet worden. Van Twisk: "Ik ben er blij mee, de spullen komen in goede handen."

□ De 150 jaar oude boerderij aan Kanaaldijk 251 is vandaag bezweken onder de slopershamer. Het monument moet plaatsmaken voor het oprukkende bedrijventerrein.
AC 15-10

"Het doet je wel wat", zegt Van Twisk nu de sloop een feit is. De familie heeft zich nooit echt verzet tegen de komst van het bedrijventerrein. Alleen de prijs die de gemeente geboden heeft voor het bezit is 'in het land niet gekend' zo laag, stelt Van Twisk. De familie heeft het daarom op een ontgengingsprocedure uit laten draaien. Vorige week heeft Van Twisk de rechter-commissaris en drie deskundigen rondgelegd in de boerderij. Zij zullen beoordelen welke prijs billijk is.

Graanmaalderij aan Kanaaldijk uitgebrand

AC 5/10

De brandweer is van nacht met twee korpsen uitgerukt voor een uit-slaande brand aan de Kanaaldijk. Om kwart voor één kwam de melding binnen dat bij de graanmaalderij Wed. Bos Czn aan de Kanaaldijk in een opslag- en werkruimte, brand uitgebroken was. De eigenaresse die in het pand ernaast woont, ontdekte zelf het vuur. Het pand is grotendeels uitgebrand. De oorzaak van de brand is nog niet bekend.

Foto Studio Wick Natzi

Boerderij in Zuiderdijk brandt af

AC 10-4-92

De kapitale hoeve Westdijk 4 in De Schermer, even ten noorden van het pontje over het Noordhollandsch Kanaal naar Akersloot, is vanochtend uitgebrand. Persoonlijke ongelukken deden zich niet voor.

De drukke weg S10, tussen de ringweg Alkmaar en de Zuidervaart, werd tijdelijk afgesloten omdat de brandweer water uit het kanaal moest pompen. Het verkeer werd omgeleid.

Het vuur in de boerderij ontstond rond zeven

uur. Eigenaar G. van Vliet zat op dat moment binnen te eten. „Ineens zag ik de vlammen. Goed dat er verder niemand binnen was,” zei hij aangeslagen, terwijl hij vanaf de dijk voor zijn huis naar de bluswerkzaamheden keek. Toen de Schermer brandweer rond kwart over acht de vlammen had bedwongen, stond van de boerderij alleen de voorgevel nog overeind. Niemand weet hoe het vuur is ontstaan. De technische recherche stelt een onderzoek in.

Foto Martin Mooij

Oudesluis. Gesloopt voor bedrijfsuitbreiding. Foto: Mart Groentjes

Heemskerk. Gesloopt na verval. Foto: Mart Groentjes

Warder. Gesloopt na verval. Foto: Wijndel Jongens

AC 18 maart '92

Stolpboerderij maakt plaats voor verkeer

De stolpboerderij die moet wijken voor het oprukkend asfalt. Gisteren werd begonnen met de sloop van deze stolp aan de Helderse weg, gelegen ongeveer ter hoogte van het verzorgingshuis de Zonnehof in Koedijk. Hij moet plaats maken voor de verbetering van de N9. Rijkswaterstaat heeft het perceel opgekocht. Er is ruimte nodig voor de parallelweg die langs de gehele N9, van Den Helder tot Alkmaar, komt te lopen. Die ventweg is vooral bedoeld om traag verkeer zoals tractoren van de N9 te weren.

Door langzaam verkeer naar de ventweg te verbannen wordt de N9 veiliger, zo is de verwachting.

Foto Studio Wick Natzi

Stolpboerderij Grosthuisen in vlammen door blikseminslag

GROSTHUIZEN- De stolpboerderij van Bieman in Grosthuisen is zondagochtend in vlammen opgegaan na een blikseminslag. De inslag kwam om 02.15 uur in de schoorsteen en werd gezien door een overbuurvrouw. De bewoonster had de klap ook gehoord, maar had niet in de gaten dat de boerderij brandde.

Haar zoon, die aan de overkant woont, heeft haar in veiligheid gebracht. De brandweer was snel ter plaatse, maar zij en de regen konden niet voorkomen dat de stolp binnen een half uur plat lag. Ook tijdens het nablussen hebben zich geen persoonlijke ongelukken voorgedaan. In de boerderij was geen vee aanwezig. Het pand en de vele persoonlijke bezittingen moesten als verloren worden beschouwd. De brandweer was om 10.00 uur klaar met de werkzaamheden. De schade is vele tonnen.

Polder Express 13/8

Rechts de oude stolpboerderij, links de nieuwbouw. Onder het linker puntdak gaat een zwembad schuil.

4 FOTO ROB BRUIJN

STOLP TE KOOP

Er is mij gevraagd de stolp te benaderen vanuit de makelaardij. Vanuit ons kantoor in Wognum bestrijken we vooral oostelijk en midden Westfriesland.

Van 25 stolpen waar wij de afgelopen tijd bij betrokken waren, heb ik getracht na te gaan waarom deze werden aangeboden en ook waar de kopers vandaan kwamen en -globaal- waarom ze juist een boerderij(tje) kochten.

In deze 25 gevallen was er geen volwaardig veehouderijbedrijf meer bij. Van enkele was het land aan burens verkocht en werd de stolp separaat van de hand gedaan. In bijna alle gevallen betrof het een reeds verbouwde boerderij die ten minste twintig jaar geleden voor het laatst koeien herbergde. Sommige stolpen waren enkele generaties geleden al verbouwd ten behoeve van de tuinderij. Ongeveer een kwart was dermate verbouwd dat nagenoeg niets meer herinnerde aan het agrarisch verleden.

In 11 van de 25 keer was een van de eigenaren geboren en getogen in de boerderij en werd deze in bijna alle gevallen te koop aangeboden vanwege ouderdom (of overlijden) van (een van) de bewoners.

In twee gevallen woonden de eigenaren er ongeveer 20 jaar en was ook hier ouderdom de beweegreden om te vertrekken. In acht keer bewoonde men de stolp ongeveer tien jaar en werd deze in vijf gevallen verkocht omdat men zich min of meer verkeken had op de kosten van onderhoud en vaak ook op de tijd die er in gestoken moest worden. Bij alle andere verkopers lag (gedwongen) verhuizing vanwege een nieuwe werkkring ten grondslag aan het vertrek. Overigens was echtscheiding slechts één keer als reden in geding.

Wie zijn de kopers van stolpen? De tijd dat deze massaal door randstedelingen gekocht werden, ligt ver achter ons. Van de 25 boerderijen en boerderijtjes zijn er door onze bemiddeling slechts twee verkocht aan Amsterdammers en drie door mensen uit het zuidelijk deel van onze provincie. Een viertal kwam uit Alkmaar/Heerhugowaard, vier uit Hoorn en ook vier van elders. Zes keer kwam de koper uit hetzelfde dorp en drie keer uit een ander, vaak naburig dorp. Van deze negen dorpen zijn er zes geboren en getogen in Westfriesland. Globaal is eenderde van de stolpen in handen gekomen van Westfriezen.

Het is moeilijk na te gaan waarom al deze kopers juist een boerderij(tje)

wilden kopen. Als ik de 25 de revue laat passeren, kan ik concluderen dat in bijna alle gevallen de ruimte die een stolp biedt, de doorslag heeft gegeven maar daarbij ook het erf met al zijn mogelijkheden. De grondoppervlakte moet ten minste 1000 m² zijn en meestal niet meer dan een halve hectare. Dit natuurlijk in verband met het onderhoud.

Sommige kopers vallen voor de charme, de idyllische uitstraling of 'het plekje'. Nostalgie en hang naar het vervolgene zal ook een rol spelen. In maar liefst acht gevallen werd duidelijk voor een boerderij gekozen om deze voor dubbele bewoning geschikt te maken.

Puttend uit enkele jaren ervaring in dit beroep kan ik aspirant kopers van boerderijen en boerderijtjes het volgende in overweging geven:

- De stolp moet uw hobby en uw trots zijn waar u veel voor over dient te hebben. Niet alleen geld, maar ook (vrije) tijd. Behoeft om langdurig op vakantie te gaan moet er eigenlijk niet zijn.
- Heb niet de intentie het gehele gebouw voor bewoning geschikt te maken, maar bouw en timmer zoveel ruimte in als u strikt nodig hebt en laat de rest van de boerderij gewoon voor wat het is.
- Vooral de grote stolpen zijn het overwegen waard om in tweeën te bewonen.
- Laat u niet afschrikken door wat bouwkundige onvolkomenheden: scheuren of een bolstaande muur maken de stolp niet tot een bouwval. Door de unieke constructie van het vierkant, waar grotendeels het dak op rust, kan het gebouw vele honderden jaren oud worden.

- Houtworm is niet verontrustend. De vierkantspalen worden slechts 'bewoond' aan de buitenkant. Het kernhout is veel te hard en blijft onaangetast.
- Vocht is voor het houtwerk wel een gevaar.
- U moet beschikken over een gemakkelijke levensstijl. Kraakzindelijkheid laat zich in veel gevallen moeilijk verenigen met wonen in een boerderij met zijn vaak grote ruimtes; riet (ook onder de pannen) geeft stof en de modder en het vuil van het erf komen ook wel eens binnen terecht.
- Veel boerderijen zijn riet-gedekt. Dat heeft consequenties voor de brandverzekering.
- Als u zo'n stolp gaat verbouwen, hou het vaak ingetogen karakter van het bouwwerk in het oog: hoed u voor patserigheid. Bedenk dat u bezig bent met wat zwaarwichtig heet: ons cultureel erfgoed, waarvoor u zich verantwoordelijk moet voelen.
- In veel gevallen is het beter eerst de stolp te bewonen en vervolgens na te gaan welke verbouwing voor u strikt noodzakelijk is. Allerlei 'nadelen' die u aanvankelijk signaleerde blijken in de praktijk best mee te vallen.

Ten slotte kan ik melden dat wij ons gelukkig prijzen dat we in al die jaren de juiste kopers hebben getroffen: alle stolpen zijn, indien nodig, goed verbouwd en zien er prima onderhouden uit. Er is er nooit een van gesloopt!

Ook als makelaarskantoor kan je derhalve je steentje bijdragen door potentiële kopers op de diverse mogelijkheden te wijzen, veel achtergrondinformatie te geven en hen, door eigen bevoogenheid, enthousiast te maken.

Joop van Diepen

De tijd (en de manier) van dit soort aanbiedingen is voorbij. Foto: Wijndel Jongens

STOLP AWARDS 1992

De Hervormde kerk van Wognum staat in de steigers. De 45 meter hoge toren, toch al goed te zien vanaf de snelweg A7, valt nu des te meer op door de tijdelijke verpakking met stellages en dekkleden. Ofschoon de restauratie van de gemetselde, vijf eeuwen oude torenspits ongetwijfeld een boeiende beschrijving zou opleveren, gaat onze belangstelling nu uit naar de twee markante stolpen aan de west- en zuidkant van de kerk. Beide zijn van monumentale waarde, de één gebouwd in 1626, de ander ruim 250 jaar later, in 1879. Wognum mag zich gelukkig prijzen dat voor beide stolpen, die zo'n vier jaar geleden in zeer slechte bouwkundige staat waren, zich nieuwe eigenaars hebben aangediend die kosten noch moeite spaarden om ingrijpende restauraties tot stand te brengen.

De oudste boerderij, aan de Oude Gouw 1, was er heel slecht aan toe en werd in 1987 gekocht door Hans Zwaan van Dirk Weeder. De nieuwe eigenaar had de boerderij toen al een paar jaar in gebruik als houtopslag, waar het gebouw zich nog nauwelijks voor leende. Een restauratieplan werd gemaakt door ir. Kleinkamp uit Den Haag. Het plan behelsde naast restauratie ook het inrichten van de boerderij voor twee woningen. Het bedrag dat met de restauratie gemoeid was, reikte ver over het miljoen. Een moeizaam proces van subsidie aanvragen, plan wijzigen en oud materiaal zoeken kwam op gang. Het werk werd voltooid in de zomer van 1991.

De historische bouwonderdelen, die doorgaans niet meer te gebruiken waren, dienden als voorbeeld voor de reconstructie. Het vierkant bleef gespaard, de oude bakstenen opnieuw verwerkt en voor het nieuwe gebruik werden consessies gedaan. De moderne voorzieningen, zoals isolatie van wanden en vloeren, werden fraai, ambachtelijk uitgevoerd en weggewerkt. Zodat in juni 1991 ir. R. Apell van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg kon schrijven: 'Ik wil U gelukwensen met het prachtige resultaat; U heeft een bijna opgegeven monument weer z'n oude luister teruggegeven, niet alleen ten nutte van Uzelf, maar voor de hele Westfriese gemeenschap. Op deze wijze is een stukje Westfriese geschiedenis immers beleefbaar gebleven.' Hans Zwaan is zeer verguld met deze duidelijke uitspraak, die hem zeker stimuleert het erf fraai intact te houden. Hij weet bijna van geen ophouden als hij met boompjes, struiken en paden het geheel steeds mooier wil maken.

Ook is hij zeer content over de royale medewerking van de gemeente Wognum, die bijdroeg aan de restauratie.

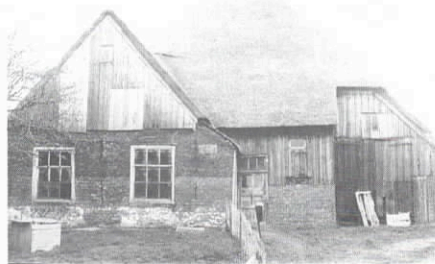
De boerderij aan de westkant van de kerk, Kerkstraat nr. 1, werd eveneens gekocht van Dirk Weeder, in 1989. Zijn grootvader, Dirk de eerste, had de boerderij kort na de bouw in 1879 van Cornelis Blauw gekocht die een paar jaar na de bouw failliet was gegaan en zijn mooie spul moest opgeven.

Deze 19de-eeuwse boerderij, terecht 'Welgelegen' genoemd, is buitengewoon prachtlievend en royaal gedetailleerd. De kamers zijn van grootse allure. In de voorkamer, met erker, is een fraaie franse schoorsteenstoel geplaatst en de gang is rond de eeuwwisseling beschilderd met uitbundige Art Nouveau-ranken en bloemen. Vanwaar deze van over de grenzen komende ornamentiek? De familie Weeder was niet slechts geïnteresseerd in veeteelt en kaasmaken. Van de dertien kinderen, uit de eerste generatie, studeerden er drie in Leiden, één werd architect. De grootse uitstraling van de boerderij over de Raadhuisstraat en het dorps hart werd van binnenuit gevoerd door een actieve intelligente familie.

In de laatste tientallen jaren was de luister sterk achteruitgegaan, de grond van de boerderij werd verkocht voor woningbouw en voor onderhoud werd geen cent meer uitgegeven. Lekkages tastten het interieur aan van stallen en woonhuis. De nieuwe eigenaar Henk Sloetjes werkt nu reeds 3 jaar aan de restauratie die zeer zorgvuldig en stap voor stap wordt uitgevoerd. De ernstige inwateringen zijn verholpen, de gevels schoongemaakt, houtwerk hersteld en geschilderd en nieuw sanitair aangebracht. Ook hier heeft de gemeente Wognum zich niet onbetuigd gelaten door subsidie toe te kennen uit het fonds dorpsvernieuwing. Het resultaat is dat aan de voet van de eeuwenoude dorpskerk twee prachtige stolpen in stand gebleven zijn, die voor de komende decennia het aanzien van het dorp als belangrijke historische agrarische kern waarborgen.

Dit gebeurde door het initiatief van particulieren, gesteund door de overheid. Wij zijn alle partijen hier uiterst dankbaar voor en hebben hen daarom op 17 december onze Stolp Awards uitgereikt.

C. de Jong

Wognum, Oude Gouw 1, stolp anno 1626, situatie 1984. Foto's: Mart Groentjes

Dezelfde stolp anno 1992, na rigoureuze restauratie. Foto: Kees de Gooyer

DE STOLP VAN BINNEN

Goed werk doen ze allemaal! In georganiseerd verband of helemaal alleen zijn veel mensen bezig ons culturele erfgoed, de Noordhollandse stolpboerderijen, zo goed mogelijk te bewaren. En we zien de resultaten. Meer en meer komen we op tochten door onze mooie provincie stolpboerderijen tegen, die goed bewaard worden. Sommigen consolideren hun waardevolle bezit, dat wil zeggen ze repareren alleen wat geheel vervallen is; ze breken nooit iets van hun stolp weg en veranderen er zelf nooit iets aan. Bij hun gebouwen kunnen we gelukkig nog de meest oorspronkelijke vormen, bouwwijzen en materialen aantreffen, die van groot belang zijn voor de tweede groep; zij die restaureren. Er zijn heel wat prachtige resultaten te zien. Waren het een jaar of twintig geleden de rijk-aards/liefhebbers buiten de boerenstand die de uitdaging aangingen, de laatste jaren zijn er ook oorspronkelijke bewoners, boeren die deze handschoenen oppakken en met echt gevoel voor onze cultuur restaureren (de beste melkprijzen zullen hierbij beslist een rol meespelen). Deskundige hulp is er genoeg te krijgen. Het historisch Genootschap Oud West-Friesland staat met zijn Commissie voor landelijk schoon al het langst op de bres. Iets jonger is de Noordhollandse Welstandscommissie en later vormde zich de Boerderijenstichting Noord-Holland (Vrienden van de Stolp). Gemeenten voeren steeds meer een stolpvriendelijk beleid (de gemeente Wester-Koggenland al sinds tien jaar) en alle Noordhollandse gemeenten hebben thans een Monumentencommissie. Er zijn rijksmonumenten, provinciale monumenten en beeldbepalende panden. Er zijn mogelijkheden grotere of kleinere subsidies, aanmoedigingsbedragen of 'schouderklopjes' te verwerven.

En nu naar binnen!
Nu het aan de buitenkant de goede kant lijkt op te gaan moeten we ons met spoed richten op het interieur van deze mooie gebouwen. Als een stolp moet worden ingericht voor bewoning door twee of drie gezinnen, is het niet mogelijk dit te doen zonder het interieur (op een vaak verschrikkelijke manier) geweld aan te doen. Wij moeten ons dan tevreden stellen met de gedachte: 'Nou ja, het silhouet blijft tenminste bewaard'. Moet echter een stolp worden 'aangepast' aan onze eis naar meer en betere woonvoorzieningen voor één gezin, dan moeten we uiterst kritisch

gaan worden bij hoe we dit aanpakken. We zijn gelukkig al zo ver, dat we een oude schouw, eiken wagenschotbetimmeringen, lambrizeringen, raamluiken of stenen kamers niet meer hoeven te noemen. Als ze er zijn, worden deze pronkstukken heus niet meer gesloopt of vernield. Nu koestert men algemeen zulke prachtige bouwfragmenten.

Er zijn enkele heel kenmerkende dingen binnen de stolp die dringend behoud vragen, zoals:

- De enorme ruimtewerking van de kap met de vierkant- en kapconstructie. Als de dars blijft bestaan, behoudt men meestal ook de ruimtebeleving van de kap. Op

een stolpzolder hoort geen getimmerte van kamertjes, omlopen of nog meer verdiepingzolders. Daar waar vroegere bedrijfsruimte over is moeten we genoeg woning beneden kunnen creëren.

- De lengtewerking van de lange regel, de koegang. Mat men oudtijds (terecht of onterecht) de inhoud van de boerenportemonnee niet aan de lengte van de koegang, het aantal stalraampjes? Stonden de beste koeien niet bij de voordeur, tegenover de kamer? Natuurlijk hebben we al gebouwd en gaan we nog bouwen in die nu voor het vee niet meer te gebruiken ruimte. Keuken, toilet, bad- en slaapkamers, bijkeuken, ze kunnen allemaal in die koegang gerealiseerd

Links: Hoogwoud, rechts: Tropweere. Foto's: W. Jongens

worden en het vergroot het woon-genot.

Voer deze inbouwvertrekken uit in hout. Met uitzondering van de meeste buitenmuren is een stolp een houtconstructie. Laat de gang van de lange regel zijn lengte behouden. Als er een wand met een deur moet komen ergens op die gang waar het woongedeelte eindigt, maak die wand met die deur dan zo transparant mogelijk (dik glas!).

- In de hooischotten in de dars en op de koegang waren nooit andere dan 'opgeklampte deuren'. Maak dan ook bij verbouwingen de loop- en kastdeuren op deze eenvoudige manier. Slechts een glad gewreven zwarte deurknop markeert de plaats van de deur.
- De gangvloeren van vóór ca. 1870 waren van hout (er zijn nog enkele!) of van gele of rode baksteen. Probeer deze bouwwijze toe te passen, als uw boerderij al zo oud is. Gemakkelijker en ook praktischer zijn de koegangvloeren, gemetseld van 'blauwbakken', een gebakken imitatie van hardsteen (22 x 22 cm). Vanaf ca. 1870 was dit een modernisering. 'Blauwbakken' raken op. Pas het toe in hardsteen in hetzelfde formaat en laat ze in kruisverband metselen. Wie is de eerste? Ik kwam het nog niet tegen.

D. Schuijtemaker

Het bestuur van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp' wordt gevormd door:

J.J. Schilstra (voorzitter),
Komlaan 29, 1861 EE Bergen.
dr. ir. R. van de Waal,
Offenbachlaan 29, 2102 ZL Heemstede.
J. van Diepen (penningmeester),
Zuiderdracht 14, 1696 AL Oosterblokker.
S. Douma,
Oosterweidestraat 21-23, 1636 XD Schermerhorn.
C. de Jong,
Middenweg 189, 1462 HM Middenbeemster.
W. Messchaert (perscontacten; vierkantdeling),
Haviksdijkje 1, 1843 JG Grootchermer.
W. Schermerhorn,
Middenweg 9, 1843 KC Grootchermer.
F. Truijen,
Dijkende 1, 1153 PH Zuiderwoude.
M. Groentjes,
Schapenlaan 20, 1862 PW Bergen
(02208-94551) (secretariaatsadres).

De adviseringscommissie:

C. de Jong, F. Truijen, S. Douma en P.J. Prett (secretaris).

Advisering

Verzoeken om advies gaarne schriftelijk indienen bij de secretaris van de adviseringscommissie: postbus 10, 1830 AA Koedijk.

Ook is het mogelijk bij verzoeken om advies m.b.t. constructief-technische onderwerpen een 'bezoek aan huis' af te leggen. Voor dit eerste advies wordt een bijdrage van f 50,- in rekening gebracht.